

Alman Hukuk Eğitiminde Olay Çözümü, Türk Hukuk Eğitimiyle Karşılaştırılması

Altan HEPER¹

Özet

Alman hukuku, tüm dünyada haklı olarak güçlü bir hukuk sistemi olarak tanınır. Bu güçlü hukuk sisteminin arkasında Alman idealizminin dev felsefecilerinin (Kant, Fichte ve Hegel) geliştirdikleri güçlü bir felsefe bulunmaktadır. Ama bunun yanında gelişmiş bir hukuk biliminin varlığı bu haklı şöhret için tayin edicidir. Gelişmiş bir hukuk biliminin varlığında hukuk eğitimi de önem taşımaktadır.

Almanya’da hukuk eğitimine pratiğe yönelik olay çözümü damgasını vurmaktadır. Bu çerçevede olay çözümü tekniği ve formu çok yoğun bir şekilde öğretilir. Bu tekniğe rapor (mütalaa) hazırlama (*Gutachten*) tekniği veya rapor hazırlama stili (*Gutachtensstil*) adı verilir. Bu teknik ve form sayesinde hukuki olay incelemesinde izlenecek yol belirlenir, karmaşık hukuki sorunların altından mantiki çıkarımlarla hukuken tatmin edici, savunulabilecek gerekçelerle kalkılabilir. Rapor stili, yazarın belirli bir hukuki soruna cevabında takip ettiği zihni sürecin lafzi olarak okuyucuya gösterilmesine yarar. Yazar vardığı sonuçlarda, kararlar için silojik metottan yararlanır. Rapor stili için “*hukuki düşünmenin veya hukuki çalışmanın formu*”dur diyebiliriz.

Rapor stili hiçbir yasada yer almaz ve hiçbir şekilde hukuki içeriğe sahip değildir.

Raporun başında cevaplandırılması bek-

lenen hukuki soru ortaya atılır ve bu soruya müteakiben ilgili hukuk normlarının ışığında altlama (*Subsumption*) yoluyla cevap verilir, yani tasavvur edilen olayın hukuki silojizmle hukuki çözümü ortaya konulur. Rapor stilinde açıklamaların detaylandırılması, olayda yer alan unsurların altlamasının hukuken problem oluşturup oluşturulmasına bağlıdır.

Rapor stilinin kullanılmasıyla olayda hukuk bilimi açısından savunulabilecek birden fazla sonuç ortaya çıkabilir ve bunlar tutarlılıkları ölçüsünde değerlendirilir.

Rapor stili Alman hukukunun alamet-i farikası olup, Anglo-Amerikan sistemindeki *hypotheticals*, *issue spotting* ve IRAC formula’sından (*issue, rule, analysis, conclusion*) ve Fransızların *cas pratique* ve Türkiye’deki olay çözümünden katı kuralları bakımından farklılık gösterir. Bu yöntem tam vakıf olamayan veya kullanamayan öğrenci 10-12 sömestrlik öğrenimden sonra ancak iki kez girebildiği 1. devlet sınavında kesinlikle başarılı olamaz ve hukukçu olarak ona tüm yollar kapanır.

Tebliğde rapor stili, ceza hukukundan örneklerle açıklanarak, Almanya’daki hukuk eğitiminin Türk hukuk eğitimiyle karşılaştırılması yapılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Alman hukuk eğitimi, olay çözümü, rapor stili, hüküm stili, altlama

1 Doç. Dr. jur. Dr., Tübingen Üniversitesi Öğretim Görevlisi, Özyeğin Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Anabilim Dalı, E-posta: altan.heper@ozyegin.edu.tr, altan.heper@uni-tuebingen.de

Alman Hukukunda Olay Çözümünün Önemi

Alman hukuku, bütün dünyada yüksek prestije sahip bir hukuk sistemi olarak kabul görmektedir. Bu prestijde derin bir felsefi temel yanında, bunun üzerine inşa edilmiş bir hukuk dogmatığı ve gelişmiş bir hukuk bilimi önem taşımaktadır. Derin bir hukuk dogmatığının ortaya çıkışında ve gelişmiş bir hukuk biliminin varlığında hukuk eğitiminin rol oynadığı da açık bir gerçektir. Almanya’da hukuk eğitimine, uzun bir süredir pratiğe yönelik olay çözümü damgasını vurmaktadır.

Kanaatimizce olay çözümü konusuna girmeden Almanya’da hukuk anlayışı ve hukuk eğitimine kısaca bakmak olay çözümü konusunun da daha iyi anlaşılması için faydalı, hatta zorunludur.

Hukukçuların Uğraş Alanı

Uygulamada hukukçular her zaman hukuki sorulara cevap vermek zorundadır. Mevcut Alman hukuk sisteminde bu cevapların akla uygun ve böylece anlaşılabilir, takip edilebilir olarak verilmesi beklenir. Anlaşılabilir olmak da yeterli değildir. Nazi döneminde verilen kararlar anlaşılabilirdi; ama bu da yeterli değildir, cevapların gerçekten temellendirilmesi ve akla uygunluğu aranır. Günümüzün

Alman hukukundaki anlayışa göre hukuki soruya cevap verenin otorite olması yeterli değildir. Sadece ve sadece argümanın otoritesi önem taşınmalıdır.

Hukuki sorunlar-konular Alman anlayışına göre iki kategoride incelenebilir, bu kategoriler kural olarak birbirine girerler, ayrılmaları zordur. Birinci kategorideki sorular soyut olarak hukukun içeriğiyle ilgilidir. Örneğin, “Hukuka aykırı etkilerle ortaya çıkan sözleşmenin feshi, sona erdirilmesi için genel bir hak mevcut mudur? Yoksa sadece tehdit, korkutma ve hileyle aldatma özel hallerine mahsus iki durumda sözleşmenin iptali hakkı mı mevcuttur?” türünden sorulardır. İkinci kategorideki soruları, günlük yaşamdaki belirli bir olayda hukuk ne ifade eder, bu vakiya hukuk ne der? Örneğin, “A’nın internet aboneliği sözleşmesi telekomünikasyon şirketi B’nin bayisi C’nin şu hareketi sonucu ortaya çıkmışsa, hukuk bu olaya ne der?” şeklindeki sorular oluşturur.

Almanya’da hukuk bilimi ağırlıklı olarak hukukun içeriği konusundaki soyut soruların cevaplandırılmasıyla ilgilenir. Buradaki perspektifi içseldir, yani var olduğu öngörülen hukuk sisteminin kapsamı içerisinde çalışır, hukuk biliminin bu türüne dogmatik denir.² Hukuk dogmatığının ne olduğu tam olarak aydınlanmış değildir.

2 Hukuk dogmatığı konusundaki tartışmalar için Ralf GROSCHNER, “Rechtsdogmatik”, *Handbuch Rechtsphilosophie* içinde, Ed.: Eric Hilgendorf/Jan C. Joerden, J.B. Metzler, Frankfurt, 2017, s. 61 vd.

Hukuk dogmatığı deyince esas olarak hukuk kurallarının içeriği konusunda soyut ifadeler, anlamlandırmalar akla gelir. Hukuka dışardan bakan perspektif, temel alanlar (hukuk tarihi, felsefesi, sosyolojisi) olarak adlandırılır. Bunlar çekirdek alandan (dogmatik-ten) ayrılır. *Lex lata* hukukun doğru içeriği ve *de lege feranda* hukukun doğru içeriği en azından teorik olarak birbirinden ayrılır.

Hukuk Eğitimi

Almanya’da esas olarak tek tip hukukçu yetiştirilir.³ Bu tek tip hukukçu eğitimi fazla esneklik göstermeyen, açık ve net bir şekilde eğitim programı olan, katı bir yapıya sahiptir. Bu konuda federal bir düzenleme yoktur. Eğitim ve öğretim Federal Anayasaya göre eyaletlerin yetkisinde olduğu için, eyaletler bu konudaki düzenlemelerini hukukçu eğitimi tüzükleri veya yasaları⁴ ile yapmaktadırlar. Eyaletler arasında farklılıklar bulunmaktadır. Birinci sınavı geçenler iki yıllık, Türkiye’deki yargıçlık stajına benzer bir staja (*Referendariat*) başlamaktadırlar. Türkiye’den farklı olarak, avukatlar için ayrı bir staj yoktur. Tüm hukukçular için aynı staj söz konusu olup ikinci

sınavdan sonra hukukçu kural olarak tüm hukuk mesleklerinde çalışabilir.

Hukukçu eğitimi iki bölümden oluşur, birinci bölüm üniversitede geçer. Üniversitede hukuk öğrencisi esas olarak profesörlerce verilen derslerle, küçük sınavlarla ve ev ödevleriyle yetiştirilir, neredeyse maddi hukukun, önemli bir kısmı ele alınmaya çalışılır. Tek tip hukukçu eğitiminde teorik ve pratik unsurlar yer almaktadır. Ağır-lıklı olarak neredeyse yalnızca olay (*Fall*) çözümü tek başına sınav türü olarak karşımıza çıkar. Olay çözümünde öğrenci hayali bir hadise (vaka) konusunda bir rapor (*Gutachten* [mütalaa]) yazar.

Öğrenci baştan itibaren hukuku pratik boyutuyla kavrar. Öğrenci için sırf teorik bilimsel sorular hem eğitim için, hem de başarması gereken devlet sınavları için neredeyse hiç bir önem taşımaz. Bazı derslerde (*Seminarschein*) öğrencilerin belirli bir konuda sunum yapması ve bu sunumu yazılı ve bilimsel bir çalışma olarak teslim etmesi istenir; ama bu istisnai bir durumdur.

Yukarıda anlatılanlardan derslerde metodolojik sorunlara önem verildiği, öğrenciye verilen görevleri yapabilme-

3 Almanya’da hukuk eğitimi için Çiğdem SERT-ÇELİK, “Almanya’da Hukuk Eğitimi ve Stajyerlik”, *TBB Dergisi*, Sayı 54, 2004, s. 339-346; Rauf KARASU, “Türkiye’de ve Almanya’da Hukuk Eğitimi-Diplomaların Denkliği”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XX, Sayı 1, 2016; Öykü Didem AYDIN, “Hukuk Öğrenimi, Bir Türk Alman Karşılaştırması”, http://www.turkhukuk sitesi.com/makal_1066.htm, Erişim Tarihi: 23.05.2020.

4 Eyaletlerin hukukçu eğitimi ve hukuk sınavları farklı başlıklara sahiptir. Bavyera eyaletinde bu düzenleme “Ausbildungs-und Prüfungsordnung für Juristen” (JAPO) iken Baden- Württemberg eyaletinde “Verordnung des Justizministeriums über die Ausbildung und Prüfung der Juristinnen und Juristen”dir.

si için bir kılavuz görevi üstlenildiği izlenimi doğsa da, bu izlenim yanlıştır. Aslında metodolojik sorunlar üzerinde başlı başına pek ayrıntılı olarak durulmaz. Öğrencinin olay çözümünü kavradığı yer pratik çalışma gruplarıdır. Bu pratik çalışma gruplarını (*Arbeitsgemeinschaften*) profesörler değil, asistanlar veya bu iş görevlendirilmiş stajyer hukukçular yürütür ve bu hukukçular hukuk öğrencilerine 1. sömestreden itibaren (20-25 kişilik gruplara ayrılmış olan bu küçük öğrenci topluluklarına) olay çözümünü öğretirler ve öğrencilerin çözüme aktif olarak katılmasını isterler. Burada bahsedilen olay çözümü genel kabul gören anlayışa göre (hakim anlayışa göre) sadece bir tekniğin öğretilmesi, bir zanaattır. Bilimsel bir uğraşı gerektiren bir metod değildir.

Almanya’da hukuk eğitimi üniversitelerde yapılır. Hukuk fakültelerinin sayıları 40 civarındadır, bunların neredeyse tamamı devlet üniversiteleri içindedir.⁵ Üniversiteye kayıt için merkezi bir sınav veya üniversitesinin kendi sınavı bulunmamaktadır. Üniversite adayın lise bitirme notuna göre öğrenciyi kaydetme konusunda karar vermektedir. Bu kayıttan sonra öğrenci üç temel alan üzerinde eğitilir. Eğitimde ağırlıklı olarak özel hukuk, biraz daha az kamu hukuku (bunun içinde anayasa hukuku, ama esas olarak idare hukuku) ve bundan da az ceza hukuku

yer almaktadır. Hukuk dallarının farklı önem taşınması 1. ve 2. devlet sınavları çerçevesinde yapılan yazılı sınavlardan doğmaktadır. Yukarıda bahsedildiği gibi hukuk fakültelerinde eğitim eyalet düzeyinde Eyalet Adalet Bakanlığının çıkarttığı hukukçu eğitimi ve sınav yönetmeliğine göre yapılır. Eyalet Adalet Bakanlığının bu yönetmeliği çıkarması sisteme uygundur; çünkü öğrenciler üniversite hukuk eğitimini birinci devlet sınavı denilen sınavla tamamlamaktadır ve bu sınav Adalet Bakanlığınca tüm eyaletdeki hukuk fakülteleri için ortak yapılır. Bu eğitimde çok büyük ağırlıkla maddi hukuk ele alınır, usul hukuku sadece çok genel ana hatlarıyla öğretilir. Almanya’daki sistemde, Türkiye’de birçok üniversitede zorunlu ders olarak okutulan dersler ya hiç okutulmaz ya da seçmeli ders olarak bulunur. Ders programı eyaletten eyalete, hatta fakülteden fakülteye değişiklik göstermesine rağmen, örneğin hukuka giriş, roma hukuku, devletler hukuku, vergi hukuku (Bavyera hariç), hukuk felsefesi ve sosyolojisi, hukuk tarihi, iş hukuku, sosyal güvenlik, genel kamu hukuku, devletler özel hukuku, iflas hukuku (icra hukuku dahil değildir) genellikle seçimlik ders olarak verilir. Fakat öğrenci bu seçimlik dersleri oluşturan derslerden birini öğretiminde ağırlık verdiği bir alandan seçer ve bu alandan bir konu üzerinde bir ödev yazar ve sözlü sınava girer.

5 Hamburg’daki Bucerius Law School, Wiesbaden’daki EBS Üniversitesi iki özel hukuk fakültesi niteliğindedir.

Alman hukuk fakülteleri için dik-
kati çeken bir husus geniş bir akade-
mik kadronun varlığıdır ve profesörle-
re *Habilitasyon*⁶dan⁶ belirli alanlarda
ders verme yetkisi verilir. Türkiye'den
ve birçok ülkeden farklı olarak pro-
fesörler, sadece bir alanda değil, esas
alanının yanında da hukuk dersleri
verirler, örneğin medeni hukuk ala-
nında profesöre, iş hukuku, medeni
usul hukuku, milletlerarası özel hukuk
alanında da yetki verilebilir. Profesör,
habilitasyonu tamamlamış akademis-
yen, asistan sayısı Türkiye üniversite-
lerine, hele vakıf üniversitelerine göre
çok fazladır. Örnek vermek gerekirse
nispeten önemsiz sayılan sadece ceza
ve ceza usul hukukunda profesör sa-
yısı 130'u geçer. Üniversitenin kendi
personeli yanında yüksek mahkeme-
lerde veya avukatlık bürolarında ça-
lışan doktor, profesör ünvanlı birçok
hukukçu da üniversitede kendi uz-
manlık alanlarında ders vermektedir.
Bu da eğitimin uygulamayla bağına
artıran bir husus olmaktadır. Profesör-
lerin normal olarak 1. devlet sınavları
dışında yazılı sınav kağıtlarını ve ev
ödevlerini okumamaları, bu işi özel
olarak tutulmuş asistanların (*Korrektur-*
assistent) yapmaları, onlara önemli
zaman kazandırmaktadır. Sonuç olarak
Türkiye'den çok farklı olarak ülkenin

zenginliği temelinde hem yeteri kadar
insan gücü hem de teknik donanım ne-
deniyle bilimsel üretim olanakları çok
daha fazla olmaktadır.

Hukuk öğrencisi üç ana dalda, özel
hukuk, kamu hukuku (anayasa ve idare
hukuku) ve ceza hukukunda üç küçük
ve üç büyük başarı belgesi almak zo-
rundadır. Bir başarı belgesi alabilmesi
için bir yazılı sınavı, bir de ödevi ba-
şarmak zorundadır. 18 üzerinden en az
4 almak gerekmektedir. Sınavlarda ve
ödevlerde sadece ve sadece olay çö-
zümü istenir. Küçük başarı belgesinde
sınav süresi 3-4 saattir, ev ödevinin
hazırlanması süresi yaklaşık 4 haftadır.
Büyük başarı belgesinde sınav süresi
4 saattir ve ev ödevi için 4-6 hafta-
lık süre verilir. Bu ödevler genellikle
yaz tatilinde veya kış sömestr tatilin-
de hazırlanır. Yazılı sınavlara öğrenci
kanun metinleriyle gelir, yasa metniyle
çalışması zorunludur. Öğrencilerin
ödevlerinin hazırlanmasında, olay çö-
zümünde rapor hazırlanması oldukça
kapsamlı ve zaman alıcı bir iş olduğu
için genellikle küçük bir arkadaş grubu
oluşur ve beraberce şerhler, monogra-
filer, mahkeme kararları araştırılır.
Böylece öğrenci bilimsel bir mütalaa
yazmayı öğrenir.

Üç küçük ve büyük başarı belgesi,
bunun yanında bazı alanlardan başarı

6 Almanya'da Habilitasyon çok başarılı bir doktora tezinden sonra profesör adayları için açılmış bir akade-
mik yoldur. Doktoradan sonraki bu süreçte başvurunun üniversite tarafından kabulü, adayın (*Habilitand*)
çok sayıda bilimsel eser vermesi ve hukuk bilimine önemli orijinal niteliği olan başarılı bir tez yazması
(*Habilitationschrift*) beklenir. Bu süreç genellikle 5- 7 yıl arasında devam eder. Süreç kadrolu bir profe-
sörün denetiminde tamamlanır. Adaylar genellikle fakültede asistanlık işini sürdürür, ama dışardan da bu
süreci tamamlayanlar vardır.

ve katılım belgesini tamamlayan öğrenciler en az 6 s0emestr sonrası birinci devlet sınavına girmeye hak kazanır. Devlet sınavları yazılı ve s0zml0 b0l0mden oluşur. Yazılı sınavda özel hukuktan üç, kamu hukukundan iki ve ceza hukukundan bir olay sorulur. Her gün bir olayın sorulduğu bir sınav yapılır, sınav yaklaşık beş saattir ve beş saat bile birçok aday için olayı çözmesi ve bildiklerini yazması için yeterli bir süre olarak azdır. Sınavları Adalet Bakanlığı düzenler ve sınava konu olan olay bir uygulamacı yargıç veya savcı veya eyaletin bir üniversitesinin bir profesörü tarafından hazırlanır. Cevap anahtarı da vardır, cevapları soruları hazırlayandan farklı iki kişi değerlendirir, not 0 ile 18 arasında değişir. Sınavlardaki olaylardaki konular adayın üniversite eğitiminde ele alınmış veya alınmamış, detaylı olarak öğretilmiş veya öğretilmemiş, anlaşılmış ve anlaşılmamış, yani öğrencilerin ve fakültelerin öğretim durumları, göz önünde tutulmadan hazırlanır. Birçok öğrenci için üniversitedeki hukuk eğitimi bu sınavları geçmek için yeterli değildir. Almanya’da sadece hukuk alanında bu sınavlara hazırlık için özel kurslar vardır (*Repetitorium*). En geç 8. s0emesterde deneme mahiyetinde (*freier Schuss*) devlet sınavına girme hakkı vardır, bunun dışında sınavlara sadece iki kez girmek hakkı tanınmıştır. İkinci kez de başarı olamayan aday artık bir daha hukuk okuyup, devlet sınavına giremez.

Birinci devlet sınavını veren hukukçular avukat, savcı, hâkim olabilmek veya diğer mesleklerde çalışabilmek için tüm hukukçuların katıldığı bir staj yaparlar, bu stajda hukukçular yargıç olarak eğitilirler. Eyalet mahkemesi stajı organize eder, staj 2 yıl sürer, stajyerler maaş alırlar. Türkiye’deki avukatlık stajına benzer çeşitli devreleri vardır, mahkeme, savcılık, idare, avukatlık gibi çeşitli aşamalarda eğitim alırlar. 2 yıl sonunda yine bir devlet sınavına, yazılı ve s0zml0den oluşan bir hafta -10 günlük günlük sınava tabi tutulurlar, bu sınavlara hazırlanmak için stajyerler, mahkemenin oluşturduğu çalışma grupları içine alınır ve sınav için deneme mahiyetinde olay çözümü yaparlar, olaylar genellikle fiktif olaylar yerine kesinleşmiş kararların dayandığı olaylardır. Birinci devlet sınavında olduğu gibi ikinci devlet sınavında da eyaletin hukukçuları sınava iyi hazırlayamaması veya adayların hazırlanamaması, bilgi eksikliklerinin kapatılması ve yeteneklerinin geliştirilmesi için özel dersanelerde kurslar vardır, bu kurslarda sadece olay çözümü alıştırtması yapılır.

Hukukçular hem üniversite eğitiminde, hem de hâkimlik stajı içerisinde sorun, olay çözümüne odaklanır, bu da onları birçok öğretim dalından, mühendislikten, ekonomistlikten farklı olarak yetenekli insan haline getirir. Bu nedenle hukukçular tüm devlet idaresinde, maliye bakanlığından dışişlerine, tüm özel sektörde, Mercedes’ten

Siemens'e kadar hukukçuluk dışındaki tüm yöneticilik alanlarında aranan kişiler olmaktadırlar.

Rapor (Mütalaa) Hazırlama Tekniği

Yukarıda vurgulandığı gibi Almanya'da hukuk eğitimine pratiğe yönelik olay çözümü damgasını vurmaktadır. Üniversitedeki hukuk eğitiminde soru-cevap ve çoktan seçmeli sorularla başarı kontrol mekanizmaları uygulanmaz. Üniversitede ağırlıklı olarak detaylı bir biçimde maddi hukuk dalları eğitimi, derslerde (*Vorlesung*) ele alınır iken, olay çözümlerinde derslerde ele alınan konuların işlendiği ve 20-25 öğrenciden oluşan pratik çalışma grupları oluşturulur. Burada olay çözümü tekniği ve formu çok yoğun bir şekilde öğretilir. Bu tekniğe rapor (mütalaa) hazırlama (*Gutachten*) tekniği veya rapor hazırlama stili (*Gutachtenstil*) adı verilir.⁷ Bu teknik ve form sayesinde hukuki olay incelemesinde izlenecek yol belirlenir, karmaşık hukuki sorunların altından mantıki çıkarımlarla hukukten tatmin edici, savunulabilecek gerekçelerle kalkılabilir. Rapor stili yazarın belirli bir hukuki soruna cevabında takip ettiği zihni sürecin lafzi olarak okuyucuya gösterilmesine yarar. Yazar vardığı sonuçlarda, kararlar için silojik metottan yararlanır. Rapor stili için "hukuki düşünmenin veya hukuki çalışmanın formu"dur diyebiliriz.

Rapor stili hiçbir yasada yer almaz ve hiçbir şekilde hukuki içeriğe sahip değildir. Rapor stili kendi kendini ortaya çıkartan, yaratan bir teknik ve soruna yaklaşım biçimidir. Rapor stiline, hukuki işlemin ve hukuki düşüncenin başarılı olması isteniyorsa, katı bir biçimde uyulması zorunlu form olduğu Almanya'da mutlak egemen anlayıştır. Bu şu şekilde de özetlenir; "*form follows function*".

Raporun başında cevaplandırılması beklenen hukuki soru ortaya atılır ve bu soruya müteakiben ilgili hukuk normlarının ışığında altlama (*Subsumption*) yoluyla cevap verilir, yani tasavvur edilen olayın hukuki silojizmle hukuki çözümü ortaya konulur. Bu silojizmde büyük önerme soru cümlesi olarak değildir, dilek (olasılık) kipi kullanılır. İhtimaller veya şartlı cümleler tercih edilir. Büyük önermeye bir örnek olarak şu ifadeyi gösterebiliriz: "Hans, Peter'in vücudunda bir kesik yarası oluşturmakla Alman Ceza Kanunu'nun 223 maddesi 1. fıkrasına göre bir yaralama suçunu işlemiş olabilir." Bundan sonra koşullar ortaya konur: "Bunun için Hans'ın Peter'e bedensel olarak kötü muamelede bulunması veya sağlığını zarara sokması gerekirdi." Bundan sonra bedensel kötü muamelenin bir tanımı gelmektedir. Bu tanıma göre "bedeni kötü muamele, bedeni esenliği veya bedensel bütün-

7 Bu konuda ayrıntılı olarak Brian VALERIUS, *Einführung in den Gutachtenstil*, Tutorion Verlag, 4. Baskı, Berlin, 2017; Tina HILDEBRAND, *Juristischer Gutachtenstil*, UTB, 3. Baskı, Tübingen, 2017; Guy BEAUCAMP/Lutz TREDER, *Methoden und Technik der Rechtsanwendung*, C.F. Müller, Heidelberg, 2011, s. 115 vd.

lûgü önemli derecede zedeleyen kötü ve uygunsuz muameledir”. Bundan sonra sonuç gelmektedir: “Bu nedenle Hans yaralama suçunu işlemiştir.” Rapor stilinde açıklamaların detaylandırılması olayda yer alan unsurların altlamasının hukuken problem oluşturup oluşturulmamasına bağlıdır. Üniversite eğitiminde 1. devlet sınavı da dâhil bu rapor stili kullanılmaktadır. 1. sınavdan sonraki dönemde, yani hâkimlik stajında (Almanya’da tüm hukukçular aynı hâkimlik stajını görürler) ve 2. devlet sınavında bu stil hüküm stili (*Urteilsstil*) olarak değişmektedir. Hüküm tarzında sonuç en başta yer alır, arkasından gerekçe yer almaktadır. Öğrenciler ve stajyerler tüm sınavlarda ve ev ödevlerinde altlama için yasa metinlerini yanlarında bulundurmamak ve kullanmak zorundadır. Önemli yasa metinleri bir ciltte toplanmıştır, yaklaşık 4000 sayfalık bir cilt olan Schönfelder⁸ kırmızı cilt kapağıyla hukukçuların hemen tanınmasına yol açar.

Rapor stilinin kullanılmasıyla olayda hukuk bilimi açısından savunulabilecek birden fazla sonuç ortaya çıkabilir ve bunlar tutarlılıkları ölçüsünde değerlendirilir. Rapor stili Alman hukukunun alamet-i farikası olup, Anglo-Amerikan sistemindeki *hypotheticals*, *issue spotting* ve *IRAC* for-

mülünden (*issue, rule, analysis, conclusion*) ve Fransızların *cas pratique*⁹ ve Türkiye’deki olay çözümünden katı kuralları bakımından farklılık gösterir. Karar incelemesi çok nadir bir uygulamadır. Rapor stiline tam vakıf olamayan veya kullanamayan öğrenci 10-12 sömestriklilik öğrenimden sonra ancak iki kez girebildiği 1. devlet sınavında kesinlikle başarılı olamaz ve hukukçu olarak ona tüm yollar kapanır.

Rapor stilinin önemi şu şekilde açıklanır: hukuk bilimi uygulamaya yönelik pratik bir bilimdir, bu bilimde bilginin birikimi belirleyici değildir¹⁰. Pratik bir bilimin eğitimi ve öğretimi pratik sorunları teorik bilgiyle çözebilme yeteneğini kazandırmaz. Burada bilgi bizatihi önem taşımamaktadır, önemli olan bilginin amaca yönelik kullanılması, uygulanmasıdır. Bu bir tıp doktorunun başarılı bir ameliyat için insan anatomisini iyi bilmesi yanında, ameliyatı başarıyla gerçekleştirecek, hastanın ameliyatın yan etkilerinden ve ameliyat sonrası sıkıntılarından kurtaracak bir beceriye ve yeteneğe sahip olmasına benzer. Bir hukukçunun önüne gelen bir olayı çözebilmesi için yasa hakkında bilgi sahip olması yeterli değildir, ayrıca bu hukukçunun bu olayı çözebilecek yetenekte ve beceriye sahip olduğunu

8 Schönfelder, Gesetzessammlung, Beck Verlag, 178. Baskı, Münih, 2020.

9 Carl-Friedrich STUCKENBERG, “Der juristische Gutachtenstil als cartesische Methode”, *Grundlagen und Dogmatik des gesamten Strafrechtssystems- FS für Wolfgang Frisch* içinde, Ed.: G. Freund, U. Mann, R. Bloy und W. Peron, Duncker & Humblot, Berlin, 2013, s. 165-167.

10 K. KÜHL/H. REICHOLD/ M. RONELLENFITSCH, *Einführung in die Rechtswissenschaft*, Beck, München, 2011, s. 41.

kanıtlaması beklenir. Öğrenciden bırakın olaya tam olarak vakıf olmayı, uygulanacak normları da tam olarak bilmediği durumlarda da olayı çözmesi beklenir, bunu yaparken yazılı sınavda ilgili yasanın şerhi de olmadan olayı çözmesi beklenir, öğrencinin hukuk nosyonunun ve metodik eğitimin yeterli olduğu düşünülür. Öğrenciden olayı öğrenmesi değil, problemleri anlaması ve kavraması beklenir.

Rapor yazılmadan basit olaylarda en az yarım saat, karmaşık olaylarda bir saat olayın metni ve cevaplanması istenen soruları üzerinde düşünülmesi, raporu yazmadan bir çözüm taslağı yazılması beklenir ve tavsiye edilir. Burada önemli olan olayı kavradıktan sonra problemleri görebilmektir.

Olayın Kavranması

Olayı anlayabilmek şüphesiz doğru çözüm için belirleyicidir. Bunun için 2. devlet sınavının sözlü kısmında adaylara -kurgulanmış olaylardan farklı olarak-gerçek bir mahkeme dosyası verilir. Bu dosyadaki olayı adayın sınav komisyonuna anlatması istenir.

Rapor Stilinin Özellikleri

Hem olay çözümünün bütününde hem de münferit inceleme aşamalarında rapor stili kendini göstermelidir, özellikleri ön planda olmalıdır. Mahkeme kararında zaten tespit edilmiş bir sonuç başa alınıp, daha sonra tek tek

temellendirilme yapılırken, öğrencinin görevi, kendisine verilen olayı yöneltile soruyu takip ederek bir rapor yazma suretiyle değerlendirmektir.

Bir yargı kararında karar gerekçelerinden daha ziyade kararın hüküm fıkrası tarafları ilgilendirmektedir; çünkü genellikle sonuç önem taşımaktadır. Karar gerekçeleri, detayları tarafların çoğunlukla doğrudan ilgilerini çekmez. Gerekçeler, bulunan sonucun dayanağını teşkil ettiği için ve bulunan sonucu haklı çıkartacağı için ve bulunan kararın doğru olduğuna dair hiç bir şüphe uyandırmaması bakımından veya mevcut şüpheleri izale etmek bakımından önem taşır. Sunum şekli için bu durum sonuçlar doğurur.

Karar stiline aşağıdaki cümle bir örnek oluşturur; "...garanti edilip ödenen haksız sübvansiyonun geri ödenmesi talebi gerekçelendirilmiştir; çünkü resmi dairenin.... davalıdan haksız ödenen sübvansiyonu geri isteme hakkı mevcuttur."

Karar stilinden farklı olarak öğrenci rapor stilinde, raporu okuyanı adım adım ara sonuçlar üzerinden sonuca götürmelidir. Buradan üretilen çalışma tarzı rapor stili olarak adlandırılır. Rapor stili dört aşamalıdır, birbirini takip eden dört düşünce aşamasından oluşur.¹¹ Bu aşamalar, soru yöneltme, normun belirlenmesi, altlama, sonuç aşamalarıdır. Bu düşünce aşamaları

11 Günther ERBEL, *Öffentlich-rechtliche Klausurenlehre mit Fallrepetitorium*, Bd. I, Heymanns Verlag, 2. Baskı, Köln, 1983, s. 1 vd.

“böylece, buna göre, sonuç itibariyle” gibi bağlanma ifadeleriyle ifade edilir.¹² Fakat bu ifadeleri kullanmadan düşünce aşamalarını belli etmenin, göstermenin daha iyi olduğu söylenir.¹³

Rapor stilinde öncelikle somut soru formüle edilir, bu sorudan hareketle rapor sunumu yapılır. Örnek: Yabancı A'nın hırsızlık suçunu işlemesi nedeniyle Almanya'dan sınır dışı edilmesine ilişkin idari karar yabancılar hukukuna uygun mudur? Bu sorudan sonra, norm yasal tipikliği içeren unsurlar, tek tek alt unsurlar (öğeler) incelenir. Örnek: Alman İkamet Yasasının (Yabancılar Kanunu) 45. ve 46. maddesindeki ölçütlere göre bir yabancı sınır dışı edilebilir. Bunun dışında aynı kanunun 47. maddesinin II. fıkrasının koşullarının varlığı halinde kural olarak sınır dışı edilir. Son olarak yabancı belli koşullar altında (madde 47/ I) sınır dışı edilmelidir.

Normlar mümkün olduğunca tam olarak anılmalıdır. Örnek: Sadece bir para cezası verilmesi nedeniyle Yabancılar Yasasının 47 I, II maddesi açısından bir suç söz konusu olamaz. Sınır dışı için sadece 46. maddenin No: 2' si düşünülebilir. Burada günde-

me gelen normun rapora tamamen yazılmasına gerek yoktur. Normun olay için önemli unsurlarını yazmak yeterli olur. Buna filtrelenmiş, filtre yapılmış norm denir.

Yabancı A bir kitap çalmıştır. Böylece A hırsızlık nedeniyle yabancılar hukuku bağlamında önemli bir hukuk normunu ihlal etmiş olabilir. (Md. 46 No.2) . Bu maddeye konu edilen hukuk normları içine Ceza Kanunu da girer.

Olay Çözümü ve Hukuk Kurallarının Yapısal Özellikleri

Hukuk kurallarının yapısında tipiklik (kanuni tip, yasal kalıp, unsurlar) sorgulama, irdeleme için belirleyicidir.¹⁴ Hukuk kuralının anatomisinde yasal kalıbı (*Tatbestand*) oluşturan çok sayıda (alt) unsur vardır. Alman hukuk terminolojisinde işte bu yasal kalıbı oluşturan sözcüklere *Tatbestandmerkmal* denir. Bir yasal kalıp genellikle çok sayıda alt unsurlardan oluşur. Bu ifadeyi Türkçede yasal kalıp alt unsurları olarak adlandırmak kanaatimizce olanaklıdır.¹⁵ Örneğin hırsızlık suçunda taşınır mal, yabancı birine ait olma, mülkiyet alt unsurları (*Tatbestandsmerkmal*) oluşturmaktadır. Yasal kalıp

12 Rona SEROZAN, *Hukukta Yöntem*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2015, s. 76.

13 Peter TETTINGER/Thomas MANN, *Einführung in die Juristische Arbeitstechnik*, Beck, 5. Baskı, München, 2017, No. 198.

14 Hukuk kurallarının yapısı için SEROZAN, 2015, s. 17 vd.; Yasemin İŞIKTAÇ/ Sevtap METİN, *Hukuk Metodolojisi*, Filiz, İstanbul, 2003, s. 106 vd.; Reinhold ZIPPÉLIUS, *Juristische Methodenlehre*, Beck, München, 4. Baskı, s. 25 vd.

15 Osman KIYGI, *Wörterbuch der Rechts-und Wirtschaftssprache/Hukuk ve Ekonomi Terimleri Sözlüğü*, München, 1999, s. 743'de “*Tatbestandsmerkmal*” teriminin karşılığını tipiklik unsuru olarak açıklanmıştır. Feridun Yenisey/Gottfried Plagemann ceza hukuku bağlamında “*Tatbestandsmerkmal*” terimini suç unsurları olarak ifade etmektedir (Yenisey/Plagemann, *Alman Ceza Kanunu*, Beta, İstanbul, 2009, s. 514).

unsurlarının çoğu nesnel özelliktedir, yani ceza hukuku açısından bakarsak failin tasavvurlarından bağımsızdır. Suç yasal kalıbının unsurları veya suç tipinin unsurları suçun dışsal görünümünü, failerin kimler olabileceğini, suçun konusunu, hareketi, yasaklanmış olan neticeyi betimler. Yaralama suçunda objektif yasal kalıba (Türk ceza hukuku terminolojisiyle suçun maddi unsurlarına) “diğer bir kişi”, “bedeni olarak kötü davranma” veya buna alternatif olarak “sağlığa zarar verme” gibi alt unsurları dâhildir, suçun irdelenmesinde bunlar aranır. Failerin kimler olacağı konusunda bir sınırlama yoktur, sadece “diğer” sıfatından fail ile mağdurun aynı kişi olmayacağı sonucuna varılır.

Eğer incelenecek yasal kalıp unsurları çok kapsamlı veya karmaşık ise, adım adım inceleme daha amaca yöneliktir. Burada incelenecek konular belirtildikten sonra tek tek unsurlar detaylarda incelemeye tabi tutulur. Bir normun içinde birden fazla yasal kalıp unsurları incelenecekse, bölümlenmede zorunlu inceleme sırası olabileceği düşünülmalıdır. Böyle bir zorunlu inceleme sırası yoksa bu sıralamada amaca uygunluk kriteri yeterlidir. Uygunluk kriteri için aşağıdaki öneriler getirilmektedir:

- Birden fazla yasal kalıp unsurlarında normdaki sıralama takip edilmelidir.

- Önce sorunsuz yasal kalıp unsurları, sonra sorunlu yasal kalıp unsurları ele alınır.

Bir yasal kalıp unsurunun incelenmesinde önem taşıyan hukuki mülahazalara öncelik verilir, olayla ilgili özel konular bundan sonra gelir. Örneğin Anayasanın 13. maddesinde yer alan “konut” koruma alanının yorumunda, öncelikle normun amacına göre daha geniş bir kavramı anlamak gerekiyor. Ancak bundan sonra somut bir sınırlama (dükkan, kiler, kulübe) yapılmamıştır.

Tartışmalı sorunlar için olayda tarafların seçtiği sıra mutlaka belirleyici değildir. Tabii buradan tarafların çıkarlarına ilişkin işaretler bulmak mümkündür.

Bazı yasal kalıp unsurlarının içeriğinin belirlenmesinde, bunların ne anlattıklarının tespitinde, diğer normlara dönüş (yardımcı normlar) gerekebilir. Her zaman, kural olarak soyut olan bir yasal kalıp unsurunun yorumunda mümkün olduğunca belirlilik kazandırmaya çalışmak gerekir. Bir yandan somut olaydan ayrı soyut yoruma gidilirken, diğer yandan olaydan bakışımızı uzaklaştırmamız gerekir, yani bir bakıma bir oraya, bir buraya bakmamız gerekir. Ancak böylece buna uygun (olaya uygun) yönde yorum çabalarını yoğunlaştırmış oluruz.¹⁶

Dört aşamalı inceleme şeması problemlili konular için geçerlidir. Buna

¹⁶ Peter TETTINGER, *Einführung in die juristische Arbeit*, Beck, 3. Baskı, München, 2003, s. 127-128.

karşılık banal, tamamen problemsiz konular karar stili içinde açıklanabilir, tek bir cümle yeterli olur, hiçbir problem ihtiva etmeyen ifadeleri de boşuna problematize etmek doğru değildir.

Cevaplanması istenen sorular açısından, özel hukukta hak talebinin incelenmesi başlığı altında, kim kimden, neyi, neye göre talep edebilir sorularının cevaplandırılması beklenir.

Kamu hukukunda kamusal eylemin hukuka uygunluğu başlığı altında, yasanın veya idari eylemin şeklen ve maddi olarak hukuka uygunluğu araştırılır.

Ceza hukukunda “cezalandırılabilirlik” başlığı altında hangi failin hangi suçu işlediği için cezalandırılması konusu araştırılır.

Ama soruda çok genel bir biçimde “hukuki durumu değerlendiriniz”, dendiğinde iş zorlaşır.

Aşağıda Türk hukukunda Alman ceza hukukunun nispi ağırlığı nedeniyle küçük bir ceza hukuku olayı ele alınmaktadır.

Ceza Hukukunda Örnek Olay Çözümü

Yukarıda açıklandığı üzere ceza hukukunda özel hukuktan farklı olarak hak talepleri araştırılmaz, bunun yerine tek tek failerin cezalandırılabilirlikleri incelenir. Birden fazla fiil alanlarında fiil bütünlüklerine göre kronolojik bir bölümlenme uygun olur.

Burada yapılacak iş özel hükümlerde yer alan ceza hükümlerinin olaya uygulanarak sırasıyla 1. maddi unsur (objektiver Tatbestand), manevi unsur (subjektiver Tatbestand), 2. hukuka aykırılık 3. kusur açısından incelemekten ibarettir. En yüksek cezayı gerektiren suç en başa alınır. Örnek olay, Anton amcası Oskar’ın mirasına göz dikmiştir. Bu yüzden Oskar’ı öldürmeye karar verir. Bu nedenle tek atışlık bir tabanca temin eder ve amcasının her zaman gezintiye çıktığı yolda bir yere gizlenir ve amcayı bekler. Amca geldiğinde tetiği çeker. Hava karardığı için Anton kötü nişan alır ve Oskar’ı planladığı gibi başından vuramaz, yalnızca omuzundan vurabilir. Anton planının suya düştüğünü, akamete uğradığını görür ve silahını yere atar, olay mahalini terk eder.

Soru: Anton’un fiilinden dolayı cezalandırılması nasıl mümkündür?

Çözüm: Birinci soru, Anton’u insan öldürme nedeniyle cezalandırılması Alman Ceza Kanunu’nun (*StGB*) 212. maddesine göre uygun mudur?

Yasal kalıp unsurları: Bunun için Anton’un bir diğer insanı öldürmüş olması gereklidir; ama Oskar hayattadır. Bu nedenle madde 212’in öngördüğü hareketin neticesi doğmamıştır, netice oluşmamıştır.

1. Madde 212’ye göre insan öldürmeden dolayı cezalandırılma, suçun tamamlanmamış olması nedeniyle söz konusu olamaz.

2. Soru: İnsan öldürmeye teşebbüsten dolayı cezalandırılmada, Alman Ceza Kanunu madde 212, 22, 23 gündeme gelmektedir.

Ön inceleme: Suç tamamlanmamıştır. Madde 23 I (Teşebbüs suçluluğu), Madde 12 1, madde 212'deki ceza (Madde 12 I 2'ye göre bu bir cürümdür) ile bağlantılı olarak teşebbüs cezalandırılır.¹⁷

1. Yasal kalıp

a) Fiilli irtikap etme (işleme) kararı (Madde 22) : Bunun için Anton'un birini öldürme kararı almış olması gerekir. Anton Oscar'ı öldürmek istemiştir ve onu ölümcül bir biçimde yaralayabileceğinden hareket etmiştir. Bu nedenle Anton Oskar'ın ölümü konusunda kararlıydı. Böylece öldürmeye teşebbüs için gerekli fiili yerine getirme iradesi verilidir.

b) Doğrudan doğruya girişme (Madde 22 Alman CK): Anton fiilin işlenmesi için doğrudan doğruya işe girişmiş, başlamış olmalıdır. Anton en geç silahı O'ya doğru ateşlediği anda, "şimdi başlıyor" aşamasını aşmış ve hareketin tamamlanması için hiçbir önemli ara adım atmasına gerek kalmamıştır. Suçun yasal kalıbını (Türk ceza hukukunda kanuni tip) gerçekleştirmeye doğrudan doğruya başlama söz konu-

dur. Böylece Anton doğrudan doğruya fiili işleme girişmiştir.

2. Hukuka Aykırılık: Hukuka uygunluk sebepleri görülmemektedir, bu nedenle fiil hukuka aykırıdır.

3. Kusur: A'nın kusur ehliyetini yokluğunu gösteren bir ipucu, kusurluluğu ortadan kaldıran bir sebep (mesela zorunluluk hali) görülmemektedir. Bu nedenle fiilin işlenmesi kusurludur. Fiilin işlenmesi bu nedenle kusurlu olarak gerçekleşmiştir.

4. Cezasızlığı sağlayan vazgeçme (Madde 24): Anton fiilin işlenmesi için zaten kendi bakış açısıyla neticenin ortaya çıkması için zorunlu olanları yaptığı için, teşebbüs sonuçlanmıştır. Anton açısından ikinci ateşin, kurşunun olmaması nedeniyle neticenin gerçekleşmesi olanağı bulunmamaktaydı. Böylece teşebbüs başarısız olmuştur. Cezasızlığı sağlayabilecek bir vazgeçme 24. madde gereğince, yasal kalıba uygun neticeyi engelleme gayretini zorunlu kılar. Olayda böyle bir gayret görünmemektedir. Bu nedenle Anton'un vazgeçmesi söz konusu olmamaktadır.

5. Sonuç: Anton Alman CK'nun Madde 212, 22, 23'e göre öldürmeye teşebbüsten dolayı cezalandırılır.¹⁸

¹⁷ Türk hukukundan farklı olarak Alman ceza hukukunda cürüm ve cüha ayrımı vardır (Alman Ceza Kanunu md. 12) ve her suça teşebbüs cezalandırılmaz, sadece tüm cürümlerde ve cühnalarda yasa koyucunun belirlediği suçlarda teşebbüs cezalandırılır, bu durumda maddede teşebbüsün cezalandırılacağı açıkça düzenlenmiştir (Alman Ceza Kanunu md. 23) .

¹⁸ KÜHL/REICHOLD/RONELLENFITSCH, 2011, s. 45-47.

Türkiye'deki Hukuk Eğitimi ve Rapor Stili

Hepimizin bildiği gibi Türkiye kıta Avrupası hukuk sisteminde, karşılaştırmalı hukuk açısından Alman hukuk ailesi içerisinde (Almanya, Avusturya, İsviçre, Çek Cumhuriyeti, Yunanistan, Güney Kore, Tayland vs.) yer almaktadır. Hem yasal düzenlemeler alanında, hem de akademik bağlamda önemli bir Alman-İsviçre etkisi var. Romanik hukuk sisteminde (Fransız, İtalyan, İspanyol, Portekiz) de Alman rapor sisteminden farklı bir olay çözümü geleneği sürmektedir. Bu durum diğer ülkeleri etkilemiştir. Fakat bizdeki pratik çalışmalarda hepimizin gördüğü gibi Türk hukukçularının olay çözümleri anlayışı farklıdır. Türk hukukunda istisnalar dışında büyük ölçüde olay çözümü karar stiline dayanmaktadır. Fakat bazı sınavlarda zaten yasa metninin kullanılmasına izin verilmediği için öğrenci ezberlediği normları uygulamaya kalkmaktadır. Böyle bir çalışma anatomi atlasını ezberlemiş, ama kendi vücudundan başka hiçbir canlı-cansız insan vücudunda eğitim almamış, tıp öğrencisi-tıp doktorunun durumuna benzer. Yasa metninin, önemli hukuk alanlarının kodifiye edilmiş bir sistemde hukukçu için en önemli araç-gereç olduğunu göz önüne alırsak, böyle bir araç-gereçten yoksun hukukçunun nasıl çalışacağını düşünmek bile zordur. Yasa metnini kullanan öğrenciden de pratik çalışmalarda rapor stili öğretilmediği için bunu uygulaması beklenilemez.

Ayrıca Türkiye'de hukuk eğitiminde teorik sorular, sadece teorik bilgiyle -metin sorusu- da sınavlarda sorulmaktadır. Tabii bunun bazen gerekli olduğu istisnai alanlar olabilir, hukuk tarihi gibi.

Pratik çalışma kitaplarına baktığımızda Almanya'daki rapor stiline benzer bir tekniğin kullanıldığını görmemekteyiz. Ceza hukukunda suçun unsurlarının, suçun düzenleyici unsurlarının (*normatives Tatbestandsmerkmal*), suçun tarif edici, betimleyici unsurları (*deskriptives-beschreibendes Tatbestandsmerkmal*) tek tek hukuki silojizmle altlaması (subsumsiyonu) yapılmamaktadır. Aynı gözlem özel hukuk için ve idare hukuku için de geçerlidir. Tabii bu tespit sadece bu satırların yazarının bakma fırsatı bulduğu pratik çalışma kitapları için geçerlidir. İstisnai çalışmalar şüphesiz mümkündür.

Rapor stiline yazılı sınavda ve ev ödevlerinde kullanılmasının sonucunda, öğrencinin başarısının kontrolü ve değerlendirilmesi, notlandırılması çok yoğun bir çalışmayı, emeği, "man power" gerektirmektedir. Bunu dersi veren profesörün tek başına veya bir-iki asistanla yapması mümkün değildir. Başlangıç dönemindeki öğrencilerin durumuna bir göz atalım. Almanya'da bir hukuk fakültesindeki ortalama 2. veya 3. sınıftaki öğrencilerin yazılı sınava giren öğrencilerin sayısının 300-400 kişi olduğunu varsayalım. Bu öğrencilerin yazılı sınavlarının 10-13 sayfa olduğunu ve ev ödevlerinin 23-25 sayfa olduğunu düşünelim. Bir

sömestrde birinci sınava katılmayan veya kalan öğrenciler, ödev yazmayan veya kalan öğrenciler için ikinci bir şans genellikle sömestr tatilinde verilmektedir. Sınavlarda A 4 cevap kağıtlarının ve ev ödevlerinde yine A 4 kağıdın sol yarısı boş bırakılmaktadır. Bu boş bırakılan yerde kağıdı veya ev ödevini okuyan görevli değerlendirme yapmakta, yanlışları ve doğruları tek tek yazmakta, niçin yanlış olduğunu açıklamaktadır. Son sayfada not verilirken, tüm kâğıdın ve ev ödevinin toplam değerlendirmesi yapılmaktadır. Çözümler genellikle internette öğrencilerin erişimine açık tutulmaktadır. Bu kapsamda bir çalışmanın kürsünün kendi elemanları, profesör, doktor asistan ve asistan tarafından yürütülmesi pratik olarak olanaksız olduğundan, bu işler için ekstra personel çalıştırılmaktadır. Saat ücreti veya okuduğu her kâğıt için ödeme yapılmaktadır.

Rapor Stilinin Türkiye’de Hukuk Eğitiminde Uygulama Olanığı

Rapor stilinin Türkiye’de hukuk eğitiminde uygulanma olanağı kuramsal olarak vardır. Yukarıda açıklandığı gibi Türkiye Alman hukuk ailesi içerisinde yer almaktadır. Hem yasal düzenlemeler alanında, hem de akademik bağlamda önemli bir Alman-İsviçre etkisi vardır.

Yargıtay düzeyinde hukuk davalarında dosya inceleme alanında Alman yargısından önemli yöntemler iktibas edilmiştir, relasyon (*Relationsverfahren*) yöntemi bunun en önemli örneğidir.

Türkiye’deki hukuk fakültelerinde rapor usulünün uygulanmasında birçok lojistik, personel sorunu çıkacaktır. Fakat öğrenci sayısı az, eğitim kalitesi konusunda iddialı fakültelerinin bu tür bir çalışmayı, önce öğretim üyelerinin rapor stilini kendilerinin öğrenmelerinden başlayarak gerçekleştirmelerinin mümkün olduğu kanaatindeyiz.

Sonuç

Rapor stilinin özü olaya ilişkin norm hipotezlerinin irdelenmesidir. Bu irdelemede norm hipotezlerinin her birinin sistematik olarak hukuki silojizm yoluyla atılma yapılarak olaya uygulanıp uygulanamayacağı tespit edilir, hukuki sonuç bu şekilde ortaya çıkarılır.

Bu tebliğin amacı Alman hukuk eğitiminin belkemiği olan rapor stilini Türk hukukçularına tanıtmak, rapor stili hakkında ilgi uyandırmaktır. Şüphesiz bu konudaki tartışmaların derinleştirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

- AYDIN, Öykü Didem: “Hukuk Öğrenimi, Bir Türk Alman Karşılaştırması”, http://www.turkhukuksitesi.com/makal_1066.htm, Erişim Tarihi: 23.05.2020.
- BEAUCAMP, Guy/TREDER, Lutz: *Methoden und Technik der Rechtsanwendung*, C.F. Müller, Heidelberg, 2011.
- ERBEL, Günther: *Öffentlich-rechtliche Klausurenlehre mit Fallrepetitorium*, Bd. I, 2 Baskı, Heymanns Verlag, Köln, 1983.

- GROSCHNER, Ralf: “Rechtsdogmatik” Handbuch Rechtsphilosophie içinde, Ed.: Eric Hilgendorf/Jan C. Joerden, J.B. Metzler, Stuttgart, 2017, s. 61.
- HILDEBRAND, Tina: *Juristischer Gutachtenstill*, UTB, 3. Baskı, Mannheim 2017.
- IŞIKTAÇ, Yasemin/METİN Sevtap: *Hukuk Metodolojisi*, Filiz, İstanbul 2003.
- KARASU, Rauf: “Türkiye’de ve Almanya’da Hukuk Eğitimi-Diplomaların Denkliği”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.XX, Y. Sayı 1, 2016.
- KIYGI, Osman: *Wörterbuch der Rechts-und Wirtschaftssprache/Hukuk ve Ekonomi Terimleri Sözlüğü*, Beck, München, 1999.
- KÜHL, K./REICHOLD, H./RONELLENFITSCH, M.: *Einführung in die Rechtswissenschaft*, Beck, München, 2011.
- SEROZAN, Rona: *Hukukta Yöntem*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2015.
- SERT-ÇELİK Çiğdem: “Almanya’da Hukuk Eğitimi ve Stajyerlik”, *TBB Dergisi*, Sayı 54, 2004, s. 339-346.
- STUCKENBERG, Carl-Friedrich: “Der Juristische Gutachtenstill als Cartesische Methode” *Grundlagen und Dogmatik des gesamten Strafrechtssystems, FS für Wolfgang Frisch* içinde, Ed.: G. Freund, U. Murmann, R. Bloy und W. Peron, Duncker & Humblot, Berlin, 2013, s. 165-186.
- TETTINGER, Peter: *Einführung in die juristische Arbeit*, Beck, München, 3.Baskı, 2003.
- TETTINGER, Peter/MANN, Thomas: *Einführung in die Juristische Arbeitstechnik*, Beck, 5. Baskı, München, 2017.
- VALERIUS, Brian: *Einführung in den Gutachtenstill*, Springer, 4. Baskı, 2017.
- YENİSEY, Feridun/PLAGEMANN: Gotfried, *Alman Ceza Kanunu (StGB)*, Beta, İstanbul, 2009.
- ZIPPELIUS, Reinhold: *Juristische Methodenlehre*, Beck, 4. Baskı, München, 1985.